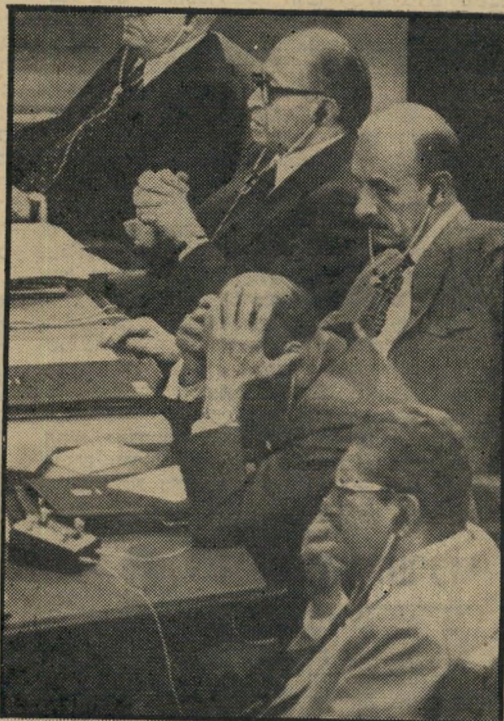

(המשך מעמוד 29)
שהוא חב את הניצחון הזה, בניסיון התשיעי,
לעזר וייצמן.

ג' מס' 3

עדי כד פנים, לא היה לבגין כל חשק למנות את וייצמן לתפקיד המרכזי של שר-הביטחון. הוא שיחק ברעיון למסור את התפקיד לאריק שרון ההפכפך. השצטרף לליכוד מייד אחרי הבחירות, שבהן נחל מפלה מוחצת כראש רשימה עצמאית.

רק אחרי ששוכנע שהליכוד לא יסבול זאת בשום פנים ואופן, מסר בגין את המישרד לידי וייצמן. הוא

עזר ובגין מקשיבים לנואם סאדאת *

"יעץ" לו למנות את אריק שרון כרמטכ"ל - הצעה שווייצמן דחה בו במקום. לאחר מכן ניסה בגין מיניסטריון חדש משלו, מעין מישרד לביטחון פנים, אך גם רעיון זה הוכשל עליידי התנגדותו הנמרצת של וייצמן.

במשך החודשים הראשונים של כהונת הממשלה החדשה היה משה דיין בן-חסותו וערש-שעשועיו של בגין, האיש מס' 2 בממשלה. במעשה בגידה חסרת-תקדים בתולדות החיים הציבוריים בישראל, נטש דיין את מילגת העבודה למחרת יום הבחירות, שבהן נבחר כחבר-כנסת מטעמה.

בישראל היה שר-הביטחון תמיד האיש מס' 1 בממשלה, אלא אם כן כיהן ראש-הממשלה שדה עצמו גם בתפקיד זה, כמו בג'ורג'יון ואשי כול. בפעם הראשונה היה נראה כאילו התי הפכו היוצרות.

באותם חמישה חודשים ראשונים הסתפק וייצמן בטיי פול במערכת-הביטחון, שהיתה זקוקה מאד למנהיגות חדשה. בגין, איש-השנה תשל"ח, היה שרוי במצב של אויפוריה, ופופולריותו עלתה מיום ליום. לא היה כל סימן לכך שמשוהו כבר עומד להתרשש. ולפתע, בחודש נובמבר, הודיע אנוור אדי סאדאת כי החליט לבקר בירושלים.

'הוד' וישראל'

עוד נדשה אנשים עמדו מול אל-סאדאת בירושלים, ולאחר מכן באימפאעליה ובקמפידייוד: מנחם בגין משה דיין ועזר וייצמן. הם לא יכלו להיות יותר שונים זה מזה. תגובותיהם, באותם ימים היסטוריים בירושלים, ויחסיהם עם המצרי שקפו את אופיים וריקעם. ההבדל המובהק ביותר קיים בין בגין וייצמן. בצורה פשוטת ניתן לאמר: האחד הוא יהודי, השני ישראלי.

וייצמן עצמו, שלא החמיץ במשך השנים כל הזדמנות כדי להגדיש את יהדותו וציונותו, בוודאי היה מתנגד להגדרה כזאת. ובכל זאת, יש בה הרבה מן האמת. וייצמן הוא צבר, פשוטו כמשמעו. בגין היה צבר, כאשר ררך בפעם הראשונה על אדמת ישראלי.

על וייצמן על זיכרונות-הילדות הראשונים שלו

דיבר על "ריח הזעתר על הכרמל". זהו ריח ערבי. איש אינו יכול לנחש מה היו ריחות הילדות של בגין, בנו של פקיד הקהילה היהודית של ברסט-ליטובסק.

אצל וייצמן, הערבים הם חלק מוכר של עולמו. הוא דיבר עימם כילד, לחם בהם כנער, מבין אותם, מחבב אותם. אצל בגין, הערבים הם גזע בלתי-מוכר, ועל כן גם קצת מרתיע ומפחיד.

עובדה מדהימה, אך אמיתית: עד לפני שנתו עם אנוור אל-סאדאת, לא נהג בגין מעולם שיחה רצינית כלשהי עם ערבי. התבטאויותיו למחרת קמפידייוד מוכיחות, בין השאר, עד כמה אינו מודע גם כיום לרגישויותיהם של הערבים.

ההבדל בין השניים גדול עוד יותר. בגין, שלמד מישי"ב פטים, אך שמעולם לא עסק בהם באופן מיקצועי, הוא אביטיפוס של כימעי-עוררדיין. הוא מייחס חשיבות עצומה למיסמכים כתובים. לנוסחות, לניסוח מדוייק.

לוייצמן, לעומת זאת, אין כל עניין במיסמכים. הנוסחות אינן מעניינות אותו. "אם השלום יכה שרשים, הניסוח של הסכם-השלום יתיישן תוך זמן קצר. אם השלום ייכשל, הניסוח אינו חשוב."

יש לו עין של חייל, התופסת את העיקר, ואין לו סבלנות לעניינים צדדיים. "אתה לא יכול להבטיח את השלום לדורות הבאים. אתה יכול רק להתחיל בתהליך. אם לא יהיה שלום, תפרוץ המלחמה, במקום או במאר."

חר. זה בטוח. אבל לגבי השלום, שום דבר אינו בטוח. אתה יכול לתבוע כל מיני ערובות-בטחון וסידורי-הביטחון, אך בסופו של דבר הכל תלוי בזה אם השלום יכה שרשים או לא."

כאשר בגין מנסה משהו, כפי שהוא אוהב לעשות, יש לקרוא את הנוסח כמה פעמים, כדי לגלות את הכוונות החבויות בין השיטין. אין שום כוונות חבויות בשום דבר הנאמר או הנכתב עליידי וייצמן.

מכל הבחינות האלה, הוא דומה מאד לאל-סאדאת. יתכן שלחייל קל יותר לשנות את דעותיו, מאשר לפוליטיקאי. הפוליטיקאי דבק בסיסמותיו. הן מכשירי העבודה שלו. בגין גדל על כרכי אידיאולוגיה, הוא הטיף לה במשך כל חייו המבוגרים. בעמדו מול ההזדמנות ההיסטורית להשיג משהו אחר - השלום במקום ארץ-ישראל-השלמה - היה קשה לו מאד לזוז.

ואילו החייל צריך לקרוא מפות. לגביו, ההכרה בעובי דות היא תנאי מוקדם להצלחה. במילחמה, המול יכול להשתנות תוך דקות, ולהכריח את החייל להתאים את תוכניותיו ורעיונותיו ברגע.

כאשר בא אל-סאדאת, תפס וייצמן כהרף עין שהכל השתנה. "בואו נשום את הראש תחת כרו המים הקרים ונתחיל להשיב מחדש" אמר בטלויזיה, כליקה שבו חזר הנשיא ה מצרי לארצו. הוא היה מושוכנע כי אל-סאדאת הוא רציני.

צנר מול צנר

ההבדל בין וייצמן ודיין הוא פחות בולט, אך יותר מתוחכם. שניהם צברים, ובמשך שנים רבות הם היו גיסיים, עד שהתגרש דיין מאשתו הראשונה, רות, והרחיב בכך את התהום בינו ובין בעל אחותה של רות.

ההבדל בין השניים אינו נובע רק מן הפער שבין נסיבות-הילדות שלהם - העולם הצר של המושב שבו גדל דיין, והעולם הקוסמופוליטי, יחסית, שבו גדל עזר. וייצמן צעיר מדיין בתשע שנים - הבדל גדול בגיל הנעורים. יש לו הביטחון העצמי של נער גבה-קומה, שהיה תמיד פופולרי. דיין, לעומת זאת, הוא נמוך-קומה, ומעולם לא היה נינוח בחברת נערים בני גילו - מה גם שלמד בנהלל בבית-הספר החקלאי לבנות.

דיין הוא אדם בודד. כמו בגין, אין לו ידידים ואין לו יועצים. יותר מבגין, הוא משולל כל מגע אנושי. אייכולתו להיות נאמן למישהו או למשהו היא תכונה בסיסית של אופיו.

וייצמן הוא ההיפך הגמור. הוא נהנה ממוגע אישי, הוא ממש מתפלש בו.

לפקודיו הוא נאמן בצורה כימעט קנאית. כך סירב להניח מידי את הפיקוד על חיל-האוויר, ולקבל מינוי שהיה מפלס לפניו את הדרך אל הרמטכ"לות. לפני שעמד על כך שהפיקוד ימסר למוטי הוד, בניגוד לדעת הרמטכ"ל, יתכן מאד שאיבד את הרמטכ"לות המייוחלת לצמיתות ביגלל נאמנות זו לחבר.

בניגוד לדיין, וייצמן הוא אישי-משפחה. פעמים רבות הקדיש מרץ וזמן לבני משפחתו - לא רק לבני הפצוע, שהפך מרכז חייו, אלא גם לאחותו, שאותה החזיר ארצה אחרי מאמצים כבירים, והעובדת עתה במכון-וייצמן, וגם לקרובים הרחוקים יותר.

וייצמן אוהב בני-אדם, ומעורר אצלם אהבה. במשך שנים רבות טיפה דיין בשקידה את הרעיון שהוא, "האיש היודע לדבר עם הערבים", אך כשבא הערבי מס' 1, אל-סאדאת, הוא לא אהב את דיין ולא בטח בו. למעשה הוציא אותו בירושלים ממעגל השיחות, דבר שהפך אותו ליריב. להפתעת רבים, היה זה דווקא וייצמן שנתגלה כאיש, היודע לדבר עם הערבים. "כדי הסברו של וייצמן עצמו לדעתה זו: "כדי לדבר עם ערבי, או עם סיני, אתה לא צריך לדבר ערביית או סינית. אתה צריך פשוט להיות בני-אדם."

ההיקף המתבקש, אך שלא נאמר בפירוש: זהו בדיוק מה שדיין איבד.

דיין הוא אינטרוורט, וייצמן הוא אקסטרוורט. דיין היה כל חייו מס' 2: תחילה לבני-גוריון, אחר-כך לגולדה, עכשיו לבגין. מאחר החיית-הציונות של ביטחון עצמי

והחלטיות, מתחבא אדם שהוא. ביסודו, טיפוס מהסס, שאינו מסוגל לקבל החלטות ברגעים מכריעים, הסותר את עצמו תכופות. במיבחן אמיתי, הוא זקוק למנהיג שיחליט במקומו.

וייצמן הוא מפקד מלידה, אדם הנהנה מקבלת החלטות. יש לו שיטה משלו: הוא שואל כל אדם, גדול וקטן, לדעתו, מעודד אותו לבטא את השקפתו, אוסף נקודות-השקפה רבות ככל האפשר, ומגבש לעצמו בסופו של ידבר דעה משלו.

בניגוד לדיין, הוא מוקף תמיד ידידים וידידים עציים, אך הוא גם נוהג לחקור זרים ויריבים, שיש להם מידע כלשהו או דיעות משהם. הוא שואל בני הרף: "מה אתה חושב על זה? מה דעתך על זה?"

אופייני הוא שלישיבת-ממשלה, שבה צריכה להתקבל החלטה חשובה. מופיע דיין לבדו, בלי שום נירות. וייצמן מופיע כשבידו תיק עבה של חומר-רקע וניתוחים, שהוכנו על-ידי צוות-עוזריו.

האנטי-פול'טיקאי

ש פאראדוקס בווייצמן הפוליטיקאי. הפוליטיקאי הטיפוסי הוא אדם הנראה תמיד כאיש רציני מאד, אף שלרוב הוא רחוק מלהיות כזה. ואילו הצורה של וייצמן היא שהוא הרבה יותר רציני מכפי שהוא נראה.

הוא מודע לכך היטב. ספרו מלא בפסוקים כגון "השובבות, קלות-הדעת, הרוח הקלילה - נגזר עליהם לפנות את מקומן להרבה כובד-ראש ורצינות" (בשקבל את הפיקוד על הטייסת), "אותי רודף איזה דימוי של שובב, פזיז, קל-דעת. האם הוכחתי שלא כן הוא?" (כשנאבק על תפקיד מפקד חיל-האוויר). ובאותה עת, דברו אל עצמו: "וייצמן הצעיר: תחשוב הרבה, תהיה בני-אדם, קח את עצמך בידים, הפעל את השכל, ושמור על הישבן". או: "באוניו הדמיון יכולתי לשמוע אותם (את ראשי צה"ל) משוחחים: השובב הנחמד הזה, נראה אם הוא יודע לחשוב, אם הוא מסוגל לתכנן, לראות מהלכים קדימה..." ומיד לאחר מכן: "אולי העובדה, שרשב מן הספקנות הזאת דבק גם בי, לא היתה, בסיכומו של חשבון, בעוכרי."

ביכר, וייצמן רגיל לדבר אל עצמו, כפי שהוא מעיד על עצמו בספרו: "וייצמן, סתום את הפה הגדול שלך!". וייצמן, קח את עצמי מך בידים..."

שובבותו המפורסמת, טיבעו הפתוח, כישרונו להשמיע בסרט הנע אימרות-שפר והשמצות, אייכולתו המוחלטת לסתום את הפה שלו, הייצר הדוחף אותו לבטא את דעתו גם כשהוא יודע שהיא תרגיו ותקומם את הממונים

עזר ודין בקמפידייוד

עליו - כל אלה יצרו לו תדמית של אישיות מושכת, כאריזמטית, אך לא לגמרי רצינית. בשנת תשל"ח הוכח כי זוהי תדמית מוטי עית דגמרי. מתחת לחלק הגלוי של אופיו, חבוי אדם רציני מאד, חושב ומסיק-מסקנות.

זה הוכח בעבר על-ידי הרצינות של הישגיו: בניית חיל-האוויר שהוא מהטובים בעולם; תיכנון המכה האוירי רית המכרעת, שבוצעה ב-5 ביוני 1967; מערכת-הבחירות של הליכוד, שהביאה את הניצחון ב-17 במאי 1977. כמו דיין, ושלא כמו בגין, וייצמן אינו אינטלקטואל.

הוא קורא ספרים, בייחוד ביוגרפיות, אך הוא נהנה יותר בשעה שהוא משוחח עם בני-אדם. בשיחות רציניות, מופתעים בעלי-שיחו לא פעם לשמוע מפיו רעיונות שלא יצפו למצוא אצלו.

כך, למשל, ביטא שוב ושוב את החשש שמהווה ישראל אפיוודה חולפת. רעיון זה חזר כמה פעמים